

สรุปผลการประชุม

Codex Committee on Nutrition and Foods for Special Dietary Uses ครั้งที่ 28

วันที่ 30 ตุลาคม-3 พฤศจิกายน 2549

ณ จ.เชียงใหม่ ประเทศไทย

ตามที่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) ได้เป็นเจ้าภาพร่วมกับสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี จัดประชุม Codex Committee on Nutrition and Foods for Special Dietary Uses (CCNFSDU) ครั้งที่ 28 ระหว่างวันที่ 30 ตุลาคม-3 พฤศจิกายน 2549 และ Working Group on Section 3: Essential composition and quality factors วันที่ 28 ตุลาคม 2549 จ.เชียงใหม่ ประเทศไทย โดยคณะผู้แทนไทยเข้าร่วมการประชุม นั้น สามารถสรุปผลการประชุมดังกล่าว ดังนี้

การประชุมครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้นกว่า 300 คน ประกอบด้วยผู้แทนจากประเทศต่างๆ จำนวน 45 ประเทศ และองค์กรระหว่างประเทศ จำนวน 27 องค์กร โดยมี Dr. Rolf Grossklaus สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ทำหน้าที่ประธานและนายสมชาย ชาญณรงค์กุล ทำหน้าที่ประธานร่วม (co-chair) นับได้ว่าการประชุมครั้งนี้ประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ สามารถสร้างความประทับใจให้แก่ผู้เข้าร่วม สร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร และที่สำคัญได้แสดงถึงศักยภาพของประเทศไทยในการจัดการประชุมระดับนานาชาติได้เป็นอย่างดี ประเด็นสาระสำคัญทางวิชาการที่ได้พิจารณา สรุปผลได้ดังนี้

ที่ประชุมสามารถเลื่อนร่างมาตรฐานไปขั้นที่ 8 เพื่อเสนอ CAC รับรอง ซึ่งเป็นขั้นสุดท้ายที่จะนำไปประกาศเป็นมาตรฐานต่อไป จำนวน 1 เรื่องคือ นมดัดแปลงสำหรับทารก และได้ร่างมาตรฐานที่อยู่ในขั้นที่ 6 จำนวน 2 เรื่อง ขั้นที่ 5 จำนวน 1 เรื่อง และ ขั้นที่ 4 จำนวน 1 เรื่อง เริ่มงานใหม่จำนวน 1 เรื่องและที่ยังคงเป็น discussion paper ยังไม่เข้าขั้นตอนการจัดทำมาตรฐานอีกจำนวน 3 เรื่อง โดยมีประเด็นสำคัญ คือ

1. สามารถผ่านร่างมาตรฐานนมดัดแปลงสำหรับทารกสูตรสำหรับทารกปกติและทารกที่ต้องการสูตรอาหารพิเศษ (Draft Revised Standard for Infant Formula and Formulas for Special Medical Purpose Intended for Infants) เพื่อเสนอคณะกรรมการพิจารณาประกาศเป็นมาตรฐานระหว่างประเทศ หลังจากใช้เวลาพิจารณาเกือบ 10 ปีแล้ว ประเด็นที่มีการถกเถียงกันมานานไม่สามารถตกลงกันได้ส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่ไม่สามารถกำหนดค่าปริมาณสูงสุดได้ เนื่องจากเป็นสารอาหารที่จำเป็นสำหรับทารก ดังนั้นสารหลายชนิด จึงไม่มีข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับอันตรายในเด็กเมื่อได้รับมากเกินไป (ซึ่งแตกต่างจากเรื่องของวัตถุเจือปนอาหารหรือสารปนเปื้อน ที่เป็นสารอันตรายสะสมในร่างกาย จึงมีการศึกษาและมีข้อมูลทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับความเป็นพิษ ปริมาณที่ควรได้รับต่อวัน เป็นต้น เพื่อให้พิจารณากำหนดค่าปริมาณสูงสุด (maximum level)) จึงเห็นควรให้เรื่องนี้กำหนดเป็นค่า GUL (Guidance upper limit) แทนเพื่อให้ประเทศต่างๆ ใช้เป็นแนวทางในช่วงนี้ที่ยังไม่มีข้อมูลครบถ้วน สำหรับสารอาหารประมาณ 22 ชนิด ดังกล่าว เช่น linoleic acid, vitamin E, K, B₆, B₁₂, C, thiamin, riboflavin, folic acid, calcium, phosphorus และสารอาหารที่ให้แต่ละประเทศพิจารณากำหนดเอง เช่น ปริมาณ iron, total nucleotides (ซึ่งกำหนดเป็น optional ingredient) รวมถึง fluoride ที่มีข้อมูลใหม่ว่าเป็นพิษจึงไม่ควรเติมในอาหารทารก

2. ร่างมาตรฐานรายการสารประกอบที่ให้สารอาหารที่แนะนำให้ใช้ในอาหารที่มีวัตถุประสงค์พิเศษสำหรับทารกและเด็กเล็ก (Advisory list of nutrient compound for use in foods for special dietary uses intended for the use by infant and young children) (ขั้นที่ 5) รายการสารประกอบ เช่น แร่ธาตุและแร่ธาตุปริมาณน้อยและเกลือของแร่ธาตุเหล่านั้น สารประกอบของวิตามิน กรดอะมิโนและสารอาหารอื่นๆ ซึ่งที่ประชุมได้มีการปรับแก้ไขและยกเลิกการใช้สารหลายรายการ ส่วนรายการสารอาหารที่ยังไม่มีข้อกำหนดเกี่ยวกับความบริสุทธิ์ ที่ประชุมมีมติให้ประเทศต่างๆ ส่งหลักเกณฑ์การพิจารณาเสนอพิจารณาในการประชุมครั้งต่อไป นอกจากนี้ยังมีการพิจารณาเกี่ยวกับรายการวัตถุเจือปนอาหารที่ใช้กับสารอาหารเพื่อเป็นตัวพาสารอาหาร

3. ร่างมาตรฐานที่มีความขัดแย้งมากต้องนำกลับไปเวียนขอความเห็นจากประเทศสมาชิกอีกครั้งหรือให้คงสถานะเดิม มี 4 เรื่อง ได้แก่

3.1 ข้อกำหนดเงื่อนไขในการกล่าวอ้างทางโภชนาการของใยอาหาร (Dietary Fibre) (ขั้นที่ 6) เนื่องจากไม่สามารถหาข้อสรุปความหมายของคำว่าใยอาหารได้ว่าจะหมายความว่าใยอาหารที่ประกอบด้วย โพลีแซคคาไรด์ ที่อยู่ในผนังเซลล์ของพืชตามธรรมชาติ เท่านั้นหรือจะรวมถึงใยอาหารที่ได้จากการสังเคราะห์ด้วย

3.2 ร่างมาตรฐาน Gluten-free foods (ขั้นที่ 6) โดยมีข้อเสนอให้มาตรฐานนี้ครอบคลุมทั้งอาหารที่ตามธรรมชาติแล้วไม่มี Gluten ซึ่งอาจจะปนเปื้อน gluten ได้ และอาหารที่มีส่วนประกอบของ gluten และนำมาผลิตเป็นการเฉพาะสำหรับผู้บริโภคที่แพ้ Gluten อีกทั้งยังมีมติให้ตั้งคณะทำงานเพื่อพิจารณารายละเอียด ทั้งในเรื่องชื่อมาตรฐาน นิยาม ของผลิตภัณฑ์ ส่วนประกอบ และการกำหนดฉลาก

3.3 ร่างเอกสารข้อเสนอแนะการกล่าวอ้างทางสุขภาพที่อยู่บนพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Basis of Health Claims) ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนในการประเมินข้อมูลทางวิทยาศาสตร์และยังไม่มีคำตอบชัดเจนในเรื่องขอบข่ายของสิ่งที่จะกล่าวอ้างทางสุขภาพว่าจะครอบคลุมอะไรได้บ้าง

3.4 ข้อเสนอให้เริ่มดำเนินการเพิ่มเติมหรือทบทวนค่าอ้างอิงสำหรับสารอาหาร (Nutrient Reference Values ; NRVs) เพื่อการระบุฉลาก ซึ่งยังมีความเห็นที่หลากหลาย แต่เห็นว่าการดำเนินการต่อโดยมีข้อเสนอให้เน้นการกำหนดค่า NRVs สำหรับวิตามินและแร่ธาตุ

4. การทบทวนมาตรฐาน เรื่อง สารอาหารในอาหารทารกที่มีธัญพืชเป็นส่วนประกอบ (Cereal-based Infant Formula) เพื่อให้สอดคล้องกับ WHO Global Strategy on Diet, Physical Activity and Health (DPAH) ที่ประเทศไทยเสนอและมีประเทศนอร์เวย์ อาฟริกาใต้ อินโดนีเซีย และหลายองค์กรระหว่างประเทศ สนับสนุนเนื่องจากมีความสำคัญและอยู่ในแนวทางตามข้อเสนอของ WHO Global Strategy แต่สหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกาคัดค้าน โดยให้เหตุผลว่ามาตรฐานนี้ใช้เวลาในการทบทวนแก้ไขมาหลายปี และเพิ่งประกาศใช้เมื่อปี 2548 ประเทศต่าง ๆ ยังไม่มีประสบการณ์เพียงพอในการนำมาตรฐานไปใช้ และเนื่องจากมีเวลาไม่เพียงพอ ที่ประชุมเห็นควรว่าจะยังไม่ดำเนินการเรื่องดังกล่าวในขณะนี้ และเห็นว่าอาจนำเรื่องนี้เสนอเพื่อพิจารณาใหม่อีกครั้ง หลังจากได้นำมาตรฐานนี้ไปใช้แล้ว

5. ที่ประชุมเห็นชอบให้นำเสนอคณะกรรมการพิจารณาอนุมัติให้เริ่มดำเนินงานเรื่องการนำหลักการวิเคราะห์ความเสี่ยงมาใช้ในงานด้านโภชนาการของคณะกรรมการชุดนี้

6. ที่ประชุมเห็นชอบให้มีการรวบรวมข้อมูลในเบื้องต้นเพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ในการแก้ไขมาตรฐานของ Codex ในเรื่องหลักการทั่วไปสำหรับการเติมสารอาหารที่จำเป็นในอาหาร เนื่องจากมีบางประเทศเห็นว่าควรขยายขอบข่ายให้กว้างขึ้นเช่น ครอบคลุมอาหาร ที่เป็นผลของการพัฒนาเทคโนโลยีด้านการดัดแปรพันธุกรรมที่สามารถทำให้มีสารอาหารเพิ่มขึ้นได้ต่างจากวิธีดั้งเดิมที่ต้องอาศัยการเติมสารอาหารโดยตรงเท่านั้น

7. ที่ประชุมเห็นชอบให้ดำเนินการต่อไปในเรื่องร่างแผนปฏิบัติการการนำ WHO Global Strategy on Diet, Physical Activity and Health ไปใช้ ได้แก่การพิจารณาบทวนรายการสารอาหารที่ควรกำหนดค่า NRVs และการกำหนดค่า NRVs เพื่อขยายให้ครอบคลุมสารอาหารทั้งที่เพิ่มและลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคไม่ติดต่อที่สำคัญ (non-communicable disease) อีกทั้งเห็นชอบให้จัดเตรียมเอกสารอธิบายข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดทำแนวทางการปฏิบัติให้ประเทศต่าง กำหนดสูตรอาหาร กระบวนการผลิตและแปรรูปอาหารเพื่อให้มั่นใจในปริมาณของสารอาหาร

ข้อเสนอแนะ/ความเห็น

1. ประเทศไทยได้แสดงถึงศักยภาพของประเทศในการจัดการประชุมระดับนานาชาติได้เป็นอย่างดี รวมถึงได้มีโอกาสดำเนินการเข้าร่วมประชุมเข้าชมนานาชาติ และได้รับทราบจากผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่อยู่ท้องเกี่ยวกับประเทศไทยพร้อมครอบครัว จึงเป็นโอกาสที่ได้เผยแพร่วัฒนธรรมไทย เทศกาลวันลอยกระทง อาหารไทย โดยเฉพาะน้ำสมุนไพรไทยที่โครงการหลวงได้มาจัดนิทรรศการด้วย ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความสนใจอย่างมาก

2. มกอช.ควรจัดเตรียมข้อมูลสำหรับการประชุมครั้งต่อไปในประเด็นที่สำคัญ คือ

2.1 ข้อกำหนดคำนิยามของใยอาหาร ที่จะมีการปรับปรุงใหม่หมายถึงความถึง ใยอาหารที่ประกอบด้วย โพลีแซคคาไรด์ ที่อยู่ในผนังเซลล์ของพืชตามธรรมชาติ เท่านั้นหรือจะรวมถึงใยอาหารที่ได้จากการสังเคราะห์ด้วย จึงควรเตรียมข้อมูลเพื่อใช้พิจารณาว่าคำนิยามใดเหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อภาคอุตสาหกรรมอาหารของไทย

2.2 การเตรียมการสำหรับการริเริ่มในการนำเรื่องโรคไม่ติดต่อที่สำคัญ มาอยู่ในกรอบงานของ Codex เพื่อเป็นแนวทางการกำหนดมาตรฐานสินค้าที่เกี่ยวข้อง เช่น การลดปริมาณเกลือ ปริมาณน้ำตาลลง เพื่อลดความเสี่ยงการเกิดโรค เช่น โรคเบาหวาน เป็นต้น โดยเฉพาะการกำหนดให้ระบุ trans fatty acid ในฉลาก ที่ต้องดำเนินการรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้กำหนดเป็นเงื่อนไขในการกล่าวอ้างต่อไป

2.3 การกำหนดสิ่งที่จะสามารถกล่าวอ้างทางสุขภาพได้ (health claim) และขั้นตอนการประเมินข้อมูลทางวิทยาศาสตร์อย่างเหมาะสม สำหรับการกล่าวอ้างสินค้าอาหารทุกชนิด เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถใช้เป็นข้อมูลในการเลือกซื้ออาหาร เนื่องจากผู้บริโภคในต่างประเทศให้ความสำคัญในเรื่องนี้